

Vzpomínajíc stého výročí narození V. I. Lenina, předkládáme svým čtenářům několik statí z oblasti sociálních problémů zemědělství. Vyplyvá z nich nejen velikost Leninova díla, ale také revolučnost jeho zásahu do přeměn zemědělství a vesnice. Jeho práce pokrývají celou škálu společenských problémů rolníka — od historie zemědělství, agrární politiky, ekonomiky zemědělství až po sociální psychologii rolníka a rurální sociologii atd. Těžko lze říci, že Lenin byl např. jen politikem, ekonomem nebo sociologem a filosofem — řešil naléhavou sociální problematiku vždy komplexně, přihlížející k sociální praxi, ovšem, nikoliv bez hluboké teoretické přípravy.

Z Leninova díla těží všechny společenské vědy a tudíž i rurální sociologie a agrární historie a politologie.

Marx ani Lenin sami sebe nenazývali sociology a přesto sociologie je považuje za sloupy svého vědního oboru, a to nikoliv jen marxisticky orientovaná sociologie. Na Marxe navazuje celá řada moderních sociologů — a na Lenina pak všichni, kdož se zabývají politikou, zejména marxistickou agrární politikou — kromě desítek jiných vědních oborů. Lenin ovšem obohatil i samotnou základní sociologickou teorii, např. precizováním marxistické teorie tříd.

Ve své učebnici sociologie venkova a zemědělství z r. 1968 se zmiňují, že současný anglický sociolog G. Duncan-Mitchel ve svém díle *Sociology* z r. 1966 říká (str. 6), že moderní sociologie velmi mnoho dluží K. Marxovi stejně jako Comtovi nebo ještě více než Comtovi, kterého západní sociologové považují za „otce sociologie“. Marxe považují sice většinou za historika ekonomiky a filosofa historie, ale historie ekonomiky, jak ji pojal Marx, je vlastně komplexní rozbor kapitalistické společnosti, tudíž nejen ekonomie, ale sociologie a ovšem i historie. Učinil tak s takovou hloubkou a prozíravostí, že objevil i zákonitosti jiných formací. Kromě toho dialektický a historický materialismus se stal metodickým nástrojem všech materialisticky orientovaných společenských věd (tudíž i marxistické sociologie) — a nejen marxistických, jak je obecně známo.

To platí do značné míry i o Leninovi. Opírá se v principech o Marxe, ale tvořivě rozvádí jeho myšlenky a zejména pak je uplatňuje při budování prvního socialistického státu. V zemědělství musel pak zcela domyslit konkrétní formy jeho přestavby — a nečiní tak pouhým dekretováním, ale po dlouhém studiu ruských, amerických a světových ekonomických, sociálních (zejména politických) problémů zemědělství. Své odvážné zásahy do zemědělství činí po obdobném studiu zemědělství jako Marx po studiu kapitalistického průmyslu. Stal se tudíž klasikem zemědělské ekonomiky a sociologie a ovšem i praktickým agrárním politikem jako hlava státu, v němž racionální přestavba zemědělství byla prvořadým a neodkladným problémem.

Lenin byl současně prověřovatelem marxistických teorií. Co Marx s Engelsem jen písemně sdělili na základě rozsáhlého studia, to Lenin v praxi realizoval, i když zdaleka ne slepě. Ale i o marxismu platí (a především o něm) Goethovo učení, že sedá je každá teorie. Jen praxe může ukázat, co je na ní životního. Tak jako pravdivost v přírodních vědách prověřujeme pozorováním přírody, experimentem, úspěšnou technikou atd., tak pravdivost společenských věd prověřujeme dobře fungující organizací společnosti (rodiny, obce, podniku a státu atd.).

Lenin se nedočkal úplné realizace svých představ, v jeho díle se pokračovalo, a to ne vždy se stejnou důkladností. Marxisté se musejí vracet k čistým pramenům jeho původních myšlenek a tvořivě je rozvádět v podmínkách rozvité industriální společ-

nosti. To nemohou učinit bez předběžného i následného studia. Marxistická sociologie je jedním z nástrojů tohoto studia.

Na západě se projevuje v poslední době mimořádný zájem o kolektivní formy zemědělství a pilně se začíná studovat ekonomika, sociologie a praktická politika socialistické přestavby zemědělství a tradiční vesnice. A tu Lenin opět vystává ve své velikosti jako vědec a politik. Ovšem, že se studují s nemenším zájmem i aplikace socialistických agrárních teorií v poměrně vyvinutých industriálních zemích, jako je Československo. Bohužel, musíme říci, že dosud opravdu vědeckých prací z oboru marxistické agrární politologie je nedostatek — ale jsou opravdovou nutností. Avšak vznikem zvláštního odboru ČAZ pro sociologii zemědělství a vytvořením sociologických pracovišť pro sociologii a historii venkova byly vytvořeny příznivé podmínky pro vznik takových prací.

Prof. Jan Tauber